

Eurobaromeetri järgi EL-i referendum Eestis õnnestub nappi ülekaaluga

Aksel Kirch, Eurouuringute Instituudi direktor

Viimaste aastate avalik arvamus on Euroopa Liiduga liitumise suhtes olnud leigelt soosiv. Siiski Eestis toetus EL-ile kasvab ja hiljuti avaldatud Eurobaromeetri andmete analüüsi alusel tekib lootus, et Eesti EL referendum 14. septembril siiski õnnestub, kuigi toetajaskond on ilmselt sama napp kui Maltal.

Sarnaselt 2001 aasta Eurobaromeetri¹ korraldati suur avaliku arvamuse uuring ka 2002 sügisel (esialgsed andmed avaldati 2002 a. detsembris). Hiljuti avaldatud lõpparuande alusel saab Eesti arenguid vaadates teha sellised järeldused.²

Esiteks. Septembris 2002 olid eestlased on koos lätlaste ja maltalastega kõige umbusklikumad ELi suhtes. Eurobaromeetri andmete kohaselt usaldas Eestis Euroopa Liitu 43 % ja ei usaldanud 37% küsitletutest (võrdluseks - kandidaatriikide keskmine usaldusnivoo oli 59%).

Teiseks. Lähinaabritega võrreldes on Eestis küsitletute hinnangud ja arvamused lähiminevikus toimunud majandusliku heaolu alastele muutustele suhteliselt rahulolevad. Aastatel 2001-2002 on Eestis oluliselt suurenenud nende inimeste hulk, kes viimase viie aasta kohta kinnitavad, et nad on rahul majanduslike muutustega. Kui 2001 a. oktoobris oli neid 33%, siis 2002 a. septembris 42%. Naaberriikides olid vastavad arvud järgmised - Lätis vastavalt 37% ja 35%, Leedus 20% ja 26 % ning Poolas 25% ja 26%.

Kolmandaks. Eurobaromeetri andmetel suhtutakse Eestis ametnikesse (ja nende poolt edastatavasse informatsiooni EL-i kohta) üsna positiivselt, nende usaldamine on kandidaatriikides koos Maltaga kõrgeim (Maltal 52%, Eestis 50%, aga Leedus 36% ja Lätis 27 %).

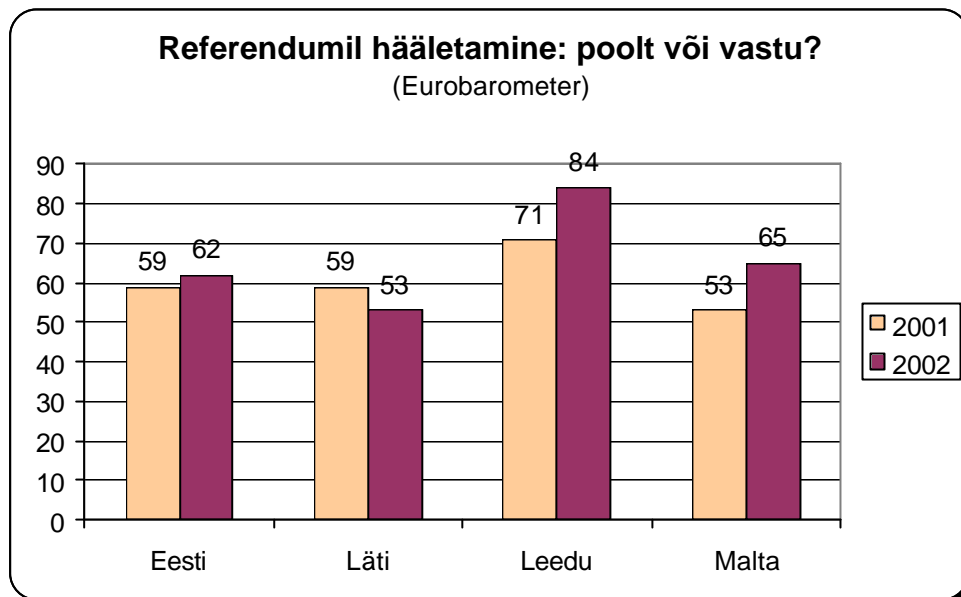
Neljandaks. Eesti inimesed ei usu, et EL annaks neile senisest palju rohkem võimalusi oma elu kvaliteeti parandada, aga et minna paremat tööd ja elutingimusi mujalt otsima, selleks ei osata heal tasemel võõrkeeli ja vähestel on vastav kvalifikatsioon kohe olemas.

Seega võib väita, et Eesti avalikku arvamust Euroopa Liidu suunal mõjutavad mitmed vastukäivad tegurid. Ei ole olemas üht peamist põhjust, miks ollakse EL poolt ega ka üht põhjust, miks ollakse vastu. Eesti Euroopa Liidu referendumieelse olukorra avamiseks ja probleemide sõnastamiseks tuleks lähtuda sotsiaalsest kontekstist

Kas sellele lisanduvad ka muud põhjendused, see sõltub avaliku arvamuse kujundajatest, seega inimestest, kes septembrini jäänud aja jooksul suudavad Eesti arengu probleemi lahti rääkida, sealhulgas majandusliku heaolu tõusu Eesti Euroopa Liidus olles.

Eestis langes küsitlusperiood eelmise aasta septembris kokku pensionireformi kõrghooajaga, mil vajati rohkem sotsiaalpoliitika alast infot. On teada et sotsiaalküsimused kuuluvad iga liikmesriigi enda pärusmaale. Seejuures on huvitav kinnitada, et Eestis ja Lätis on esikohale tõusnud sotsiaalpoliitika alane temaatika, aga Poolas huvitatakse enam Euroopa Liidu noorsoo-politikast ja Leedus tõukefondidest. Kui Eestit võrrelda Maltaga, kus EL-referendum kaks nädalat tagasi suhteliselt edukalt toimus, siis ka seal kaheldi. 2001 Eurobaromeetri uuring neid kahtlusi ka kinnitas, sest pooldajaid ja vastaseid oli selle ajal praktiliselt võrdselt (40 % poolt ja 36% vastu). Aga 2002 aasta uuringu ajal oli Maltal juba positiivsete hoiakute ülekaal (47% poolt ja 32% vastu) ja seda kinnitasid ka võimaliku referendumil osalejate suur

toetusprotsent 84% 2002. a. septembris. Ka Eestis on võimalike osalejate hulgas enam toetajaid ja seepärast saabki Maltat käsitleda eeskujuna Eesti jaoks. Eurobaromeetri küsitlustulemuste alusel saab kinnitada referendumini õnnestumist 14. septembril 2003.

Millistest konkreetsetest teguritest võiks sõltuda inimeste võimalik käitumisviis rahvahääletuse ajal 14. septembril? Võib oletada, et majanduslik heaolu mõjutab enim referendumini võimalike osalejate arvamusi ja käitumist. Uuringutes on ilmnenud tugev seos inimese enda rahulolu ja tulevase Euroopa Liidu referendumil hääletamise positiivse hoiaku vahel. Mida rohkem tajutakse isikliku eluga rahulolu, seda enam ollakse nõus hääletama positiivselt ka Euroopa Liidu tulevase referendumil.

Küllaltki selgelt eristuvad Eesti vaesema elanikkonna hinnangud, seejuures tagasihoidlikuma sissetulekuga inimestele on iseloomulik suhtumine Eesti liitumisse läbi "parema elu lootuste".

Referendumi eel on nii sotsiaalpoliitika kui institutsioonide usalduse küsimus väga olulised teemad ning neid tuleks analüüsida EL kontekstis. Eestis on selgeks saanud, et EL ei anna niisama raha ja "ei saada" Eestisse automaatselt ka oma demokraatlikke traditsioone, ametiühinguliikumist või kodanikeühendusi. See kõik tuleb meil endal kohapeal läbi teha, kogeda, luua, saavutada.

Kuidas saab järelejäänud aja jooksul viia avalik arutus ja kommunikatsiooniprotsess uuele tasandile - Eesti tuleviku väljavaadete asjakohasele tutvustamisele muutavas Euroopas ja maailmas?

Rahvale olulise küsimuse – kas Eesti rahva ja riigi arengule tervikuna tuleb kasuks EL kuulumine - vastus peitub selles, kuidas tagada iga inimese majandusliku ja kultuurilise heaolu tõus. Sellealast adekvaatset teavet oodatakse just Eesti euroametnikelt ja valitsuselt.

Hiljutiste Riigikogu valimiste tulemused näitasid seda, kui võrd rahvas uusi poliitilisi jõude ootab ja juba ettegi usaldab. Samas andsid need ka hinnangu tänasele sotsiaalpoliitikale, toetades erakondade programmide tasakaalustatud arengu vaatekohti. On suur tõenäosus, et nimelt heaolul ja usaldusel on otsustav mõju Eesti tegelikule lõimumisprotsessile. On põhjust arvata, et eestlaste mõttemaailmas on

Euroopa Liit viimase aasta-paari jooksul omandanud Euroopa majandusruumi arenguid tasakaalustava organisatsiooni tähenduse.

Kahe järjestikuse eurobaromeetri andmestikku kokku võttes on eestlaste kriitiline meelsus ELi suhtes tuntavalt vähenenud, samas võib lähemal ajal suurendada ettevaatlikkust Euroliiduga ühinemise suhtes teistest kandidaatriikidest oluliselt liberaalsem töö ja sotsiaalpoliitika. Seepärast on Eesti inimeste arvamused oma tuleviku võimalustest tagasihoidlikud. Eesti rahvas teeb referendumiootsuse suurel määral isikliku majandusliku heaolu kaalutlustest lähtuvalt.

¹ European Commission. Applicant Countries Eurobarometer 2001. March 2002 (Fieldwork: October 2001, Release: March 2002). Internet:http://europa.eu.int/comm/public_opinion

² European Commission. Candidate Countries Eurobarometer. Report Number 2002.2 (Fieldwork: September-October 2001, Release: December 2002). Internet:http://europa.eu.int/comm/public_opinion